

ПРАВОВІ АСПЕКТИ БІРЖОВИХ ІНСТИТУТІВ В УКРАЇНІ

Розвиток економічних відносин в Україні та перехід до ринкової економіки потребує кардинальних змін у сфері функціонування ринкової інфраструктури. Одним із основних її елементів є інститути біржової торгівлі.

Біржа як економічна категорія відображає сукупність економічних відносин постійно функціонуючого ринку, на якому концентрується інформація про той чи інший товар (попит і пропозиція, якісні характеристики тощо), відбувається його купівля-продаж за зразками, формуються ціни, а також здійснюється торгівля цінними паперами та іноземною валютою.

Актуальність обраної теми обумовлена сучасним станом розвитку економіки України. З переходом до ринкової економіки виникла необхідність у формуванні повноцінних гуртових ринків продовольства, сировини для підприємств, цінних паперів і конвертованого грошового капіталу.

Детально врегулювавши на законодавчому рівні біржові відносини, а саме Господарським кодексом України [1] – поняття біржової торгівлі; Законом України «Про товарну біржу» [2] – створення та діяльність товарних бірж; Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок» [3] – створення та діяльність фондових бірж, біржовий процес в Україні має ряд особливостей, які зумовлюються загальними економічними та історичними умовами. Треба зазначити, що вітчизняні біржі важко назвати біржами «в класичному» розумінні подібного інституту. Скоріш за все, це не біржі, а торгові будинки або ж великі регіональні брокерські контори. Дійсно, якщо західні біржі за своїм статусом і суттю є некомерційними організаціями, то акціонери наших бірж сподіваються, передусім, на прибуток від біржової діяльності. Більше того, були прецеденти, коли біржа сама займалася брокерською діяльністю, створюючи так звані «нульові» брокерські контори. Практично всі біржі без виключення займаються підприємницькою діяльністю, що в наших умовах є не бідною, а необхідною мірою існування і виживання бірж [4, с. 81].

Наші біржі не є «класичними біржами» також і з тим набором товарів, які виставляються на торги. В усьому світі класичними є 60-70 найменувань товарів і продуктів, тоді як на найбільших наших біржах в день торгів виставляються до тисячі найменувань товарів. Дуже незначну їх частину можна назвати «біржовим» товаром. І, передусім, це

відбувається через відсутність сертифікації і біржових стандартів. Тому переважна більшість товарів, що реалізуються на наших біржах, не завжди стають предметом біржової угоди на класичних біржах. Такі біржові товари як метал, цемент, ліс, які продаються на наших біржах не завжди знаходять попит на світовому ринку, оскільки вони не відповідають повною мірою загальноприйнятим світовим стандартам якості, не придатні для транспортування на далекі відстані за своєю формою і габаритами, не мають відповідної упаковки і типорозмірів.

Також, як зазначають багато дослідників в країнах з розвинутою ринковою економікою головне місце посідають за обсягами біржового обороту фондові біржі, а у нас – явна перевага на стороні товарних бірж. Ця обставина пов'язана з розвалом колишньої системи матеріально-технічного постачання та із загальною нерозвиненістю ринку цінних паперів. Нині в нашій країні досить кволо функціонує і вторинний ринок цінних паперів.

Аналізуючи біржу, Солодкий М. О. доходить висновку, що вона:

- забезпечує організацію біржових торгів, розробляє правила біржової торгівлі, правила допуску цінних паперів до торгів.

- забезпечує матеріально-технічну базу для торгів;

- забезпечує гласність і публічність проведених торгів шляхом оповіщення учасників торгів про місце і час проведення торгів, списку і котируванні цінних паперів, допущених до торгів на фондовій біржі, результати торгових сесій

- здійснює постійний контроль за здійснюваними на ній угодами з метою виявлення випадків використання інсайдерської інформації та маніпулювання ринком [4, с. 240].

Фондова біржа може укласти з учасниками торгів двосторонні договори (або тристоронні – також і з емітентами) про виконання учасниками торгів зобов'язань маркет-мейкера, тобто зобов'язань по подачі і одночасній підтримці заявок на покупку і на продаж (двосторонніх котирувань) щодо відповідних цінних паперів в ході торгової сесії. Маркет-мейкер при виконанні своїх зобов'язань може укласти угоди тільки від свого імені і за свій рахунок або від свого імені і за рахунок клієнта при наявності відповідних доручень клієнта, крім того, він може подавати тільки безадресні заявки.

Спроби відродити біржовий ринок в Україні поки не можна назвати успішними. Є біржі, велика кількість зареєстрованих як біржі юридичних осіб, але реально функціонуючого, жвавого біржового ринку немає.

Література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. із змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.

2. Про товарну біржу: Закон України від 10 грудня 1991 р. із змінами і

доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст. 139.

3. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 р. із змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 31. – Ст. 268.

4. Берлач А. І. Біржове право України: навч. посіб. / А. І. Берлач. – К.: Університет «Україна», 2007. – 348 с.

5. Солодкий М. О. Біржовий ринок: навч. посіб. / М. О. Солодкий. – 2-ге вид., випр. – К.: Джерела М, 2005. – 336 с.

UDC 347.77: 347.79

Makhmurova-Dyshlyuk E., Postgraduate,
National Aviation University, Kyiv, Ukraine

PUBLIC ADMINISTRATION SECURITY OF INTERNATIONAL MARITIME TRANSPORT

In terms of counterterrorism actions two main safety provisions of maritime transportation security emerge, that are antagonistic in substance but complimentary in the structure composition, they are terrorist risks and counterterrorist risks.

Let us consider the model of emergence and functioning of “maritime transportation risk” category within the structure of counterterrorism policy as the element of maritime transportation security maintenance.

The model will be characterized by general order of emergence, acting and ceasing to act under the condition of the open water in case there is a threat of unauthorized tampering in the crew actions (piracy, seizure of a vessel): [the risk of interference with the crew members’ actions or the seizure of a vessel] – [the decision about preventive measure or actions to the exclusion of such measure] – [legal; executive action] – [counterterrorist risk] – [the probability of action] – [overcoming terrorist risks].

The functioning of the above mentioned structural model involves several features: 1) the absence of any element does not exclude functioning of the model; 2) the decision on overcoming method – is legal and psychological category; 3) the implementation of the decision is enabled through actions, inaction presupposes negative outcomes; 4) overcoming risk brings it into the state of “latent functioning”. Let us consider the above-mentioned categories in detail.

Terrorist risks – is the possibility to commit an act of terror by defined organized illegal groups or radical organizations with the purpose of inflicting damage on the state or individuals that result in negative outcomes.

Terrorist risks emergence, in our opinion, can be explained by several factors that can be divided into external and internal ones.

Internal factors originate from external circumstances of the development